

**BOLILE NETRANSMISIBILE
(BNT)**

Noțiuni generale (1)

- Problemă importantă de sănătate publică - **principala cauză de mortalitate și de morbiditate la nivel mondial**
- Estimari OMS privind BNT :
 - determină aprox 60% din decese/an la nivel mondial (38 mil. decese./an in 2012), 40% dintre ele fiind premature
 - determina aprox. 46% din povara globală a bolilor; care va crește la 60 – 70% în anul 2020
 - 80% din decese – determinate de BCV, tumori, boli respiratorii, DZ,
 - 75% din decese – in tarile cu venituri mici si medii.

Noțiuni generale (2)

- Creșterea marcată a prevalenței bolilor cronice este responsabilă de:
 - scăderea duratei medii a vieții,
 - creșterea nivelului de mortalitate,
 - scăderea calității viețiiatât în regiunea europeană cât și în întreaga lume.
- În Europa, 75% din povara bolii exprimată prin DALY în anul 2000 este atribuibilă acestor afecțiuni și se așteaptă ca, până în anul 2020, să crească până la 80%.

Noțiuni generale (3)

OMS estimează că principalii factori de risc pentru bolile cronice sunt:

- Fumatul,
- Inactivitatea fizică,
- Dieta nesănătoasă,
- Consumul de alcool.

Impact major în scăderea incidenței bolilor cronice pe termen scurt:

- schimbarea obiceiurilor alimentare,
- creșterea activității fizice,
- renunțarea la fumat și alcool,

pot preveni

- **80% din bolile coronariene,**
- **90% din cazurile de DZ tip 2 și**
- **1/3 din cancere.**

Caracteristici epidemiologice (1)

1. Nu au o etiologie cunoscută;
2. Perioada de latență mare;
3. Debutul greu de reperat în timp;
4. Necesită un management susținut, pe o perioadă de mai mulți ani, chiar decenii;
5. Apar atât în statele bogate, cât și în cele sărace - modificarea comportamentului alimentar, scăderea nivelului de activitate fizică și creșterea consumului produselor din tutun la nivel mondial, ca rezultat al urbanizării, industrializării, dezvoltării economice și globalizării pieței alimentare;
6. Responsabile de mari disparități în starea de sănătate atât între state, cât și în interiorul acestora (cea mai mare parte a deceselor prin boli cronice provine din țările sărace - impact mult mai mare în populațiile sărace sau marginalizate)

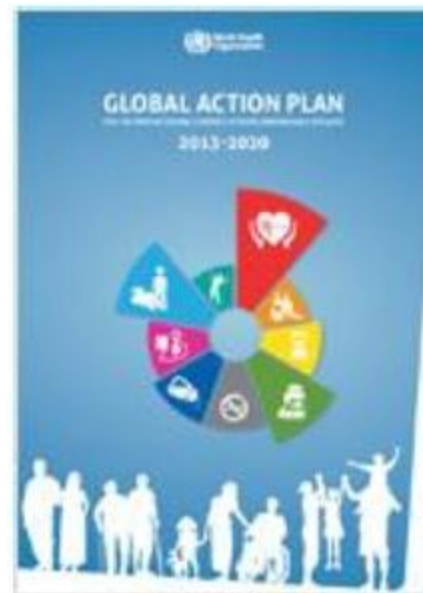
Caracteristici epidemiologice (2)

7. Au caracter plurifactorial (asocierea diabetului zaharat cu hipertensiunea arterială crește de 19 ori riscul de accident vascular cerebral)
8. Factorii de risc au efecte diferite, în raport cu diferiți bolnavi;
9. Cea mai mare parte a poverii acestor boli în populație este determinată de un număr relativ redus de factori de risc :
 - **fumatul,**
 - **consumul de alcool,**
 - **comportamentul alimentar,**
 - **inactivitatea fizică,**
 - **carcinogenii din mediu.**
10. Sunt o consecință explicabilă a tranziției demografice
11. Necesită intervenții susținute la nivel internațional și național, pentru a fi prevenite și controlate.

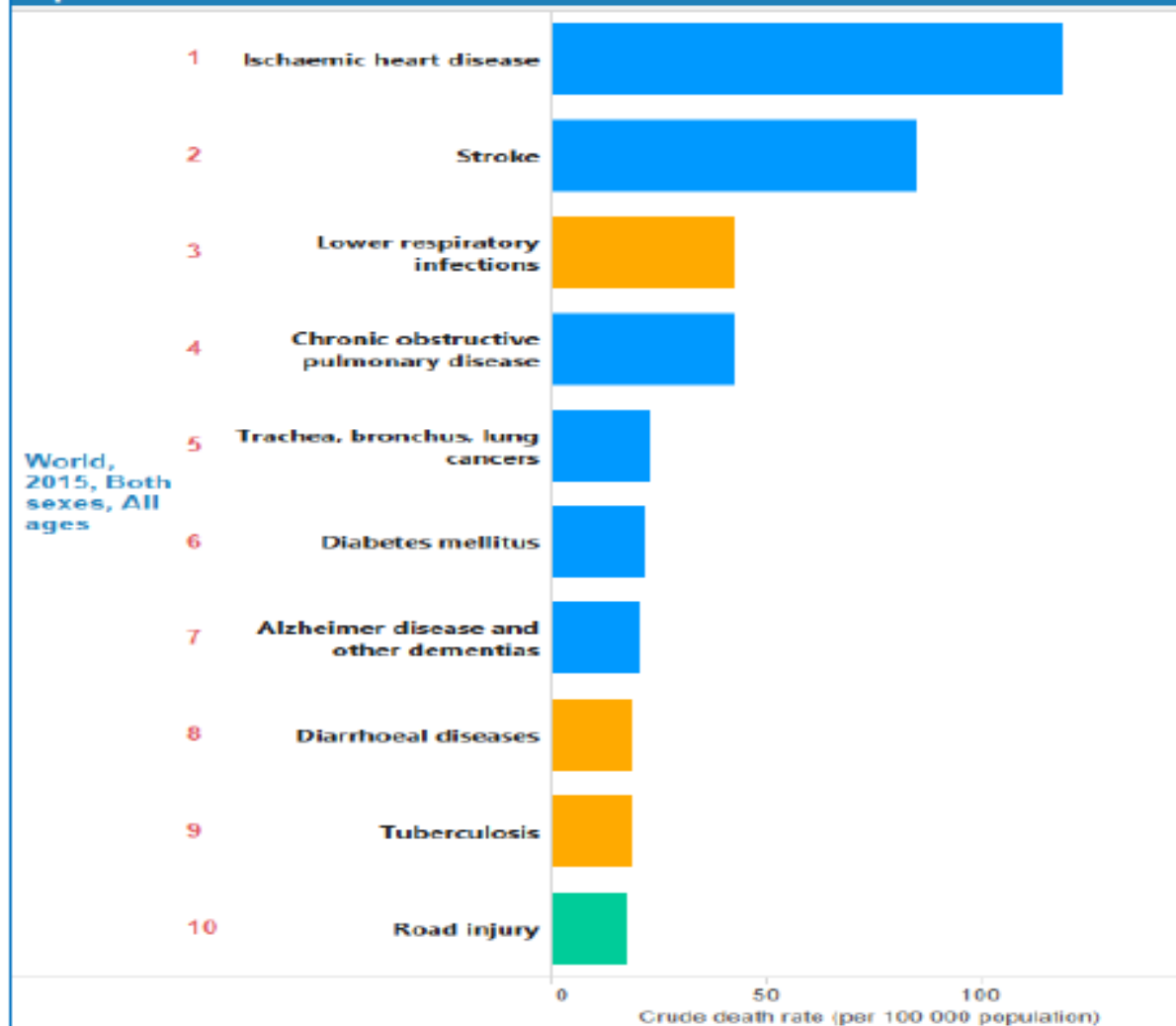
Instrument OMS pt. prevenirea si controlul bolilor netransmisibile – Plan Global de Actiune 2013-2020

Rezultate asteptate:

- Reducerea mortalitatii prin BNT
- Reducerea consumului daunator de alcool
- Reducerea prevalentei inactivitatii fizice
- Reducerea consumului de sare
- Reducerea consumului de tutun
- Reducerea prevalentei HTA
- Stoparea cresterii prevalentei diabetului si obezitatii
- Asigurarea medicatiei pt prevenirea afectiunilor cardiace
- Asigurarea medicamentelor esentiale.

Top 10 causes of death

Cause group

- Communicable, maternal, perinatal and nutritional conditions
- Noncommunicable diseases
- Injuries

Select WHO region(s), year, sex and age of choice:

- ☒ World
- ☐ African Region
- ☐ Region of the Americas
- ☐ South-East Asian Region
- ☐ European Region
- ☐ Eastern Mediterranean R..
- ☐ Western Pacific Region

Year

- ☒ 2015
- ☐ 2010
- ☐ 2005
- ☐ 2000

Sex

- ☒ Both sexes
- ☐ Males
- ☐ Females

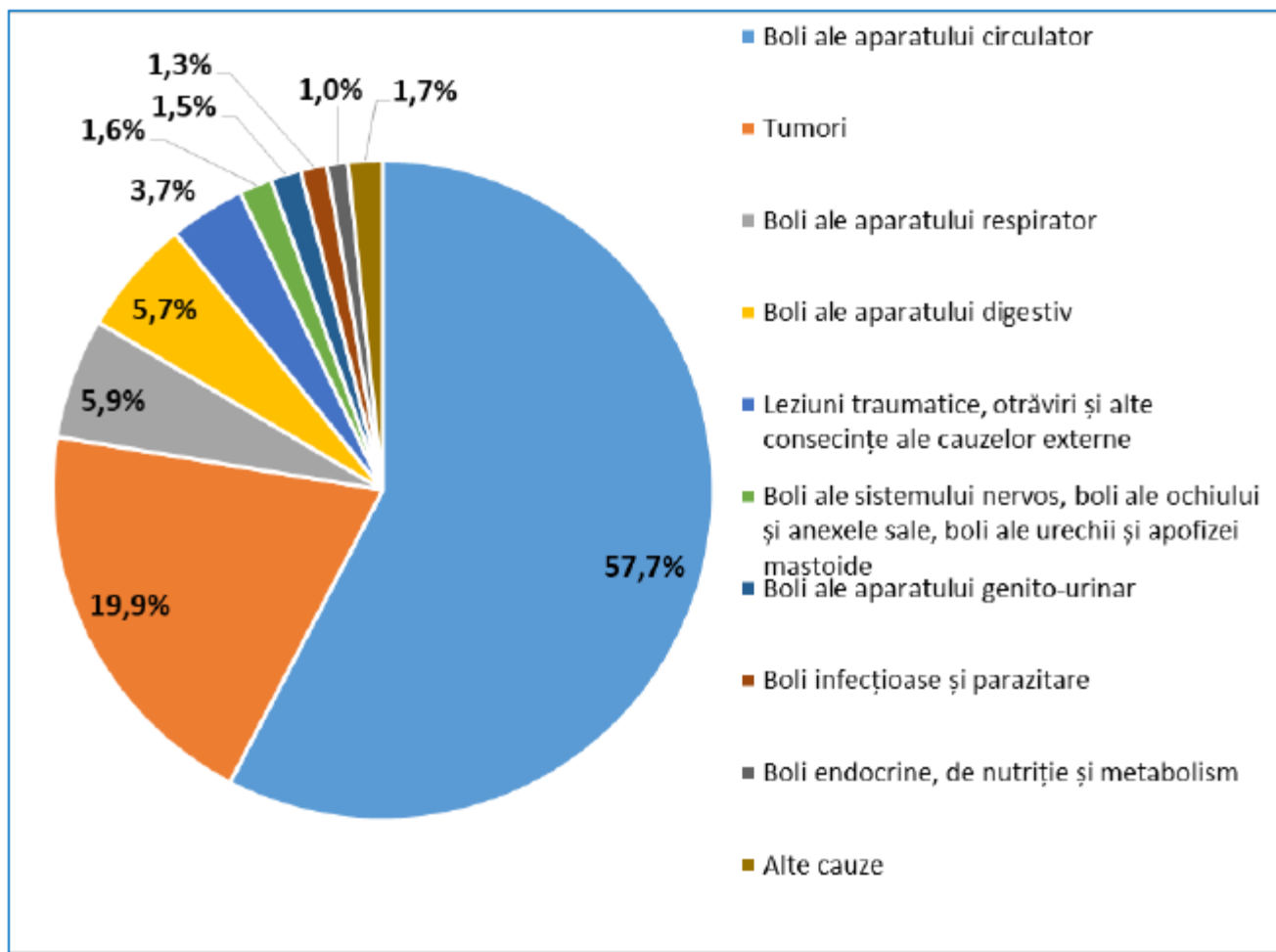
Age group

- ☒ All ages
- ☐ Under 5
- ☐ 5-14
- ☐ 15-29
- ☐ 30-49
- ☐ 50-59
- ☐ 60-69
- ☐ 70+

Tendențe pe plan național

- modelele de morbiditate și mortalitate au suferit modificări importante în ultimele decenii,
- creșterea prevalenței bolilor cronice și a mortalității datorate acestora,
- creșterea ponderii populației vârstnice,
- acțiunea multiplă a factorilor de risc biologici, de mediu, comportamentali și influența condițiilor socio-economice și a serviciilor de sănătate.

Structura deceselor pe cauze, în România, în anul 2017

Principalele boli cronice

1. Bolile cardio și cerebrovasculare

- hipertensiunea arterială;
- cardiopatia ischemică;
- bolile cerebrovasculare.

17,5 milioane decese
45% din decesele BNT
(2015)

2. Tumori

- cancerul de col uterin;
- cancerul bronhopulmonar;
- cancerul de colon și rect

8,8 milioane decese,
22% din decesele BNT
(2015)

3. Bolile aparatului respirator

- BPOC
- Astmul

3.9 milioane decese,
11% din decesele BNT
(2015)

4. Bolile aparatului digestiv

- Boli digestive
- Hepatite cronice și ciroza

5. Boli de metabolism și nutriție

- Diabetul
- Obezitatea

1,5 milioane decese,
4% din decesele BNT
(2015)

6. Bolile psihice

1. Bolile cardio și cerebrovasculare

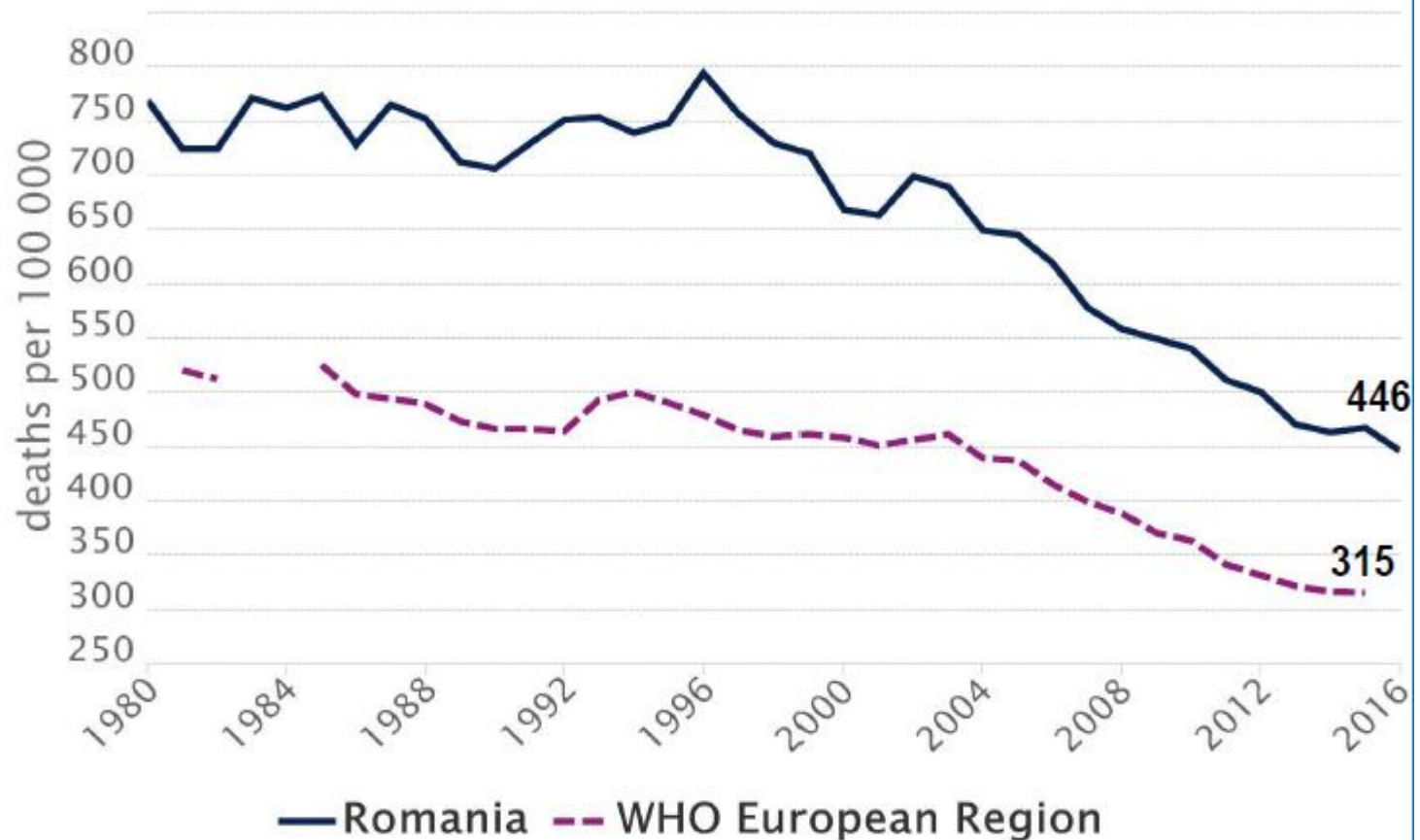
- ▶ Reprezintă **principala cauză de deces** la nivel mondial și nu au granițe geografice, economice sau sociale.
- ▶ Anual apar în lume 32 de milioane de cazuri noi de boli cardio și cerebrovasculare.
In 2015, 17 milioane cazuri au fost fatale (30% din totalul deceselor la nivel mondial), din care:
 - 7 milioane se produc prin cardiopatie ischemică,
 - 6 milioane prin boala cerebrovasculară
 - 4 milioane prin hipertensiune arterială.
- ▶ Prevalența acestor boli nu este cunoscută, dar OMS estimează că anual supraviețuiesc unui infarct miocardic sau unui accident vascular cerebral peste 20 de milioane de indivizi, dintre care o mare parte necesită ulterior îngrijiri medicale și sociale foarte costisitoare.

1. Bolile cardio și cerebrovasculare

In România

- Reprezintă principala cauză de mortalitate, fiind responsabile de 58% din numărul total al deceselor în anul 2016.
- Rata standardizată de mortalitate prin aceste boli se situează cu mult deasupra mediei europene, fiind de peste două ori mai mare decât media UE.
- Din această categorie de boli, cele mai importante pentru România sunt:
 - Hipertensiunea arterială;
 - Cardiopatia ischemică;
 - Bolile cerebrovasculare

SDR, Diseases of the circulatory system (deaths per 100 000)

2. Tumori (1)

- ▶ La nivel mondial, determină 13,3% din numărul total al deceselor.
- ▶ Dinamica în creștere, în special în țările sărace.
- ▶ Factorii de risc incriminați în apariția cancerelor:
 - *Tutunul*, responsabil de 30% din decesele prin cancer
 - *Dieta*, care determină circa 30% din tumori în țările dezvoltate și 20% în țările în curs de dezvoltare
 - *Supragreutate/obezitate* (legătură cu cancerul de esofag, colon, sân, endometru, rinichi).

Se consideră că factorii comportamentali joacă un rol major în apariția cancerului

NIVEL EUROPEAN

În Europa se înregistrează 23,4% din cazurile de cancer din lume și 20,3% din decese, deși are doar 9,0% din populația mondială.

Cancerul reprezintă a 2-a cauză importantă de morbiditate și deces în Europa, cu estimări ce depășesc 4,5 milioane cazuri noi, peste 2 milioane decese și circa 13 milioane cazuri prevalente, în anul 2018.

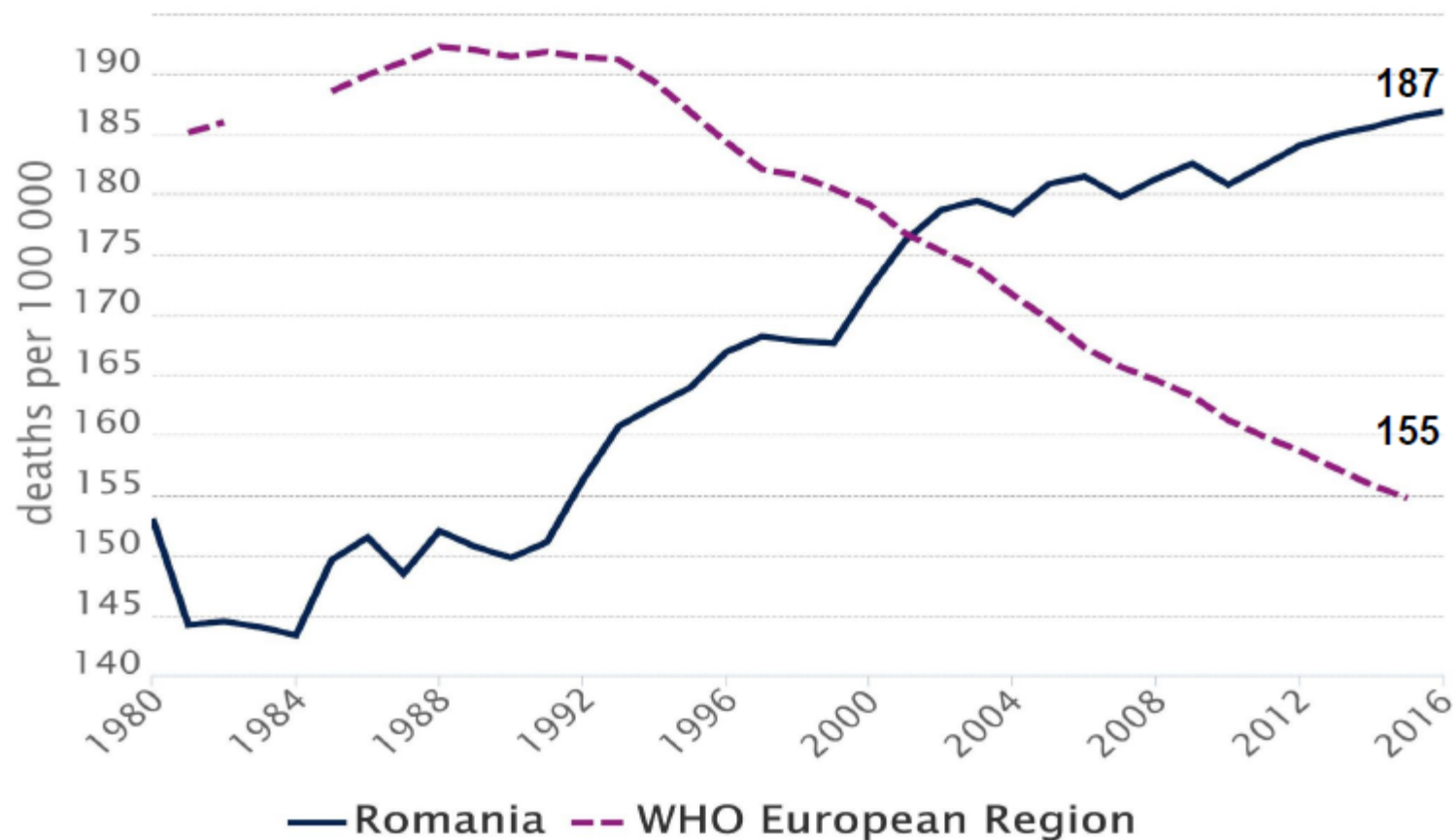
Deși peste 40% din decesele prin de cancer pot fi prevenite, cancerul însumează 20% din totalul deceselor în Uniunea Europeană.

2. Tumori (2)

În România

- ▶ constituie a doua cauza de deces -20% din totalul deceselor în 2016.
- ▶ Incidența și prevalența tumorilor sunt în creștere.
- ▶ Principalele cauze de morbiditate și mortalitate prin tumori sunt următoarele:
 - cancerul de sân;
 - cancerul de col uterin;
 - cancerul bronhopulmonar;
 - cancerul de colon și rect.

SDR, Neoplasms (deaths per 100 000)

Număr estimat de cazuri noi în 2018, toate cancerele, ambele sexe, toate grupele de vârstă

Număr estimat de cazuri noi în 2018: 83461

Rata crudă de incidență: 426, 2 la 100000 locuitori

Rata standardizată de incidență: 222,4 la 100000 locuitori

Număr estimat de decese în 2018, toate cancerele, ambele sexe, toate grupele de vârstă

Număr estimat de decese în 2018: 50902

Număr estimat de cazuri prevalente la 5 ani: 202230

Conform Institutului Național de Sănătate Publică (INSP), prin Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică (CNSISP):

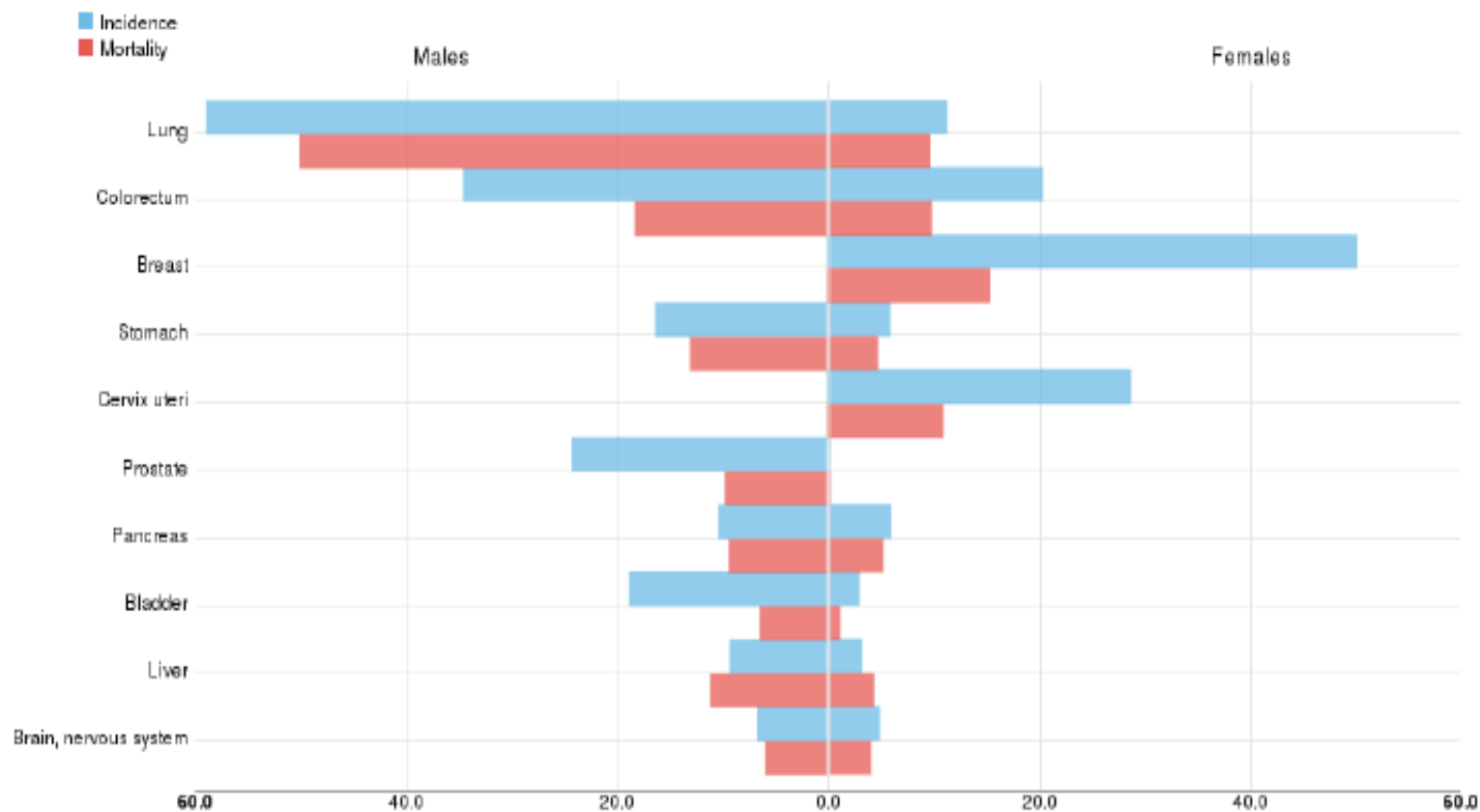
În anul 2017 s-au înregistrat 59450 cazuri noi de cancer (incidența 301,7 la 100000 de locuitori), comparativ cu 60710 cazuri noi (incidența 303,7) în anul 2016.

Numărul bolnavilor rămași în evidență în anul 2017 a fost de 479.454 (prevalența 2,4 %), față de 471.498 bolnavi rămași în evidență în anul 2016 (prevalența 2,4%).

Mortalitatea cea mai frecventă pentru această clasă de boli s-a înregistrat la tumorile maligne ale bronhiilor și plămânilor (46,1 la 100000 de locuitori), tumorile maligne ale colonului (17,8 la 100000 de locuitori), tumorile maligne ale sânului (16 la 100000 de locuitori) și la tumorile maligne ale stomacului (15 la 100000 de locuitori).

Romania

Estimated age-standardized rates (World) (incidence and mortality), both sexes

Data source: GLOBOCAN 2012

Graph production: Cancer Today (<http://eco.iarc.fr/today/>)

© International Agency for Research on Cancer 2016

Estimated age-standardized rates (World) (incidence and mortality), both sexes, European Union (EU-28) in 2012

Data source: GLOBOCAN 2012

Graph production: Cancer Today (<http://eco.iarc.fr/today/>)

© International Agency for Research on Cancer 2016

Aspecte cheie despre cancer

9,6 milioane de persoane mor prin cancer în fiecare an.

Cel puțin o treime din cancerele frecvente sunt prevenibile.

Cancerul este **a doua** cauză de deces în lume.

70% din decesele prin cancer apar în țările slab-spre-mediu dezvoltate.

Până la **3,7 milioane** vieți pot fi salvate în fiecare an prin implementarea cu resurse adecvate a strategiilor de prevenire, depistare precoce și tratament al cancerelor.

Costul economic anual al cancerului este estimat la **1,16 trilioane de dolari**.

Povara globală prin cancer a crescut la 18,1 milioane cazuri noi și 9,6 milioane decese în 2018. Unul din 5 bărbați și una din 6 femei fac boala, iar unul din 8 bărbați și una din 11 femei mor prin cancer. Numărul de persoane în viață la 5 ani de la diagnosticul de cancer este de 43,8 milioane.

Cele mai frecvente cancere sunt:

- Pulmonar (2,1 milioane de cazuri noi)
- Mamar (2,1 milioane de cazuri noi)
- Colorectal (1,8 milioane de cazuri noi)
- Prostatic (1,3 milioane de cazuri noi)
- Tegumentar non-melanomatos (1,0 milioane de cazuri noi)
- Gastric (1,0 milioane de cazuri noi)

Cele mai frecvente cauze de deces sunt cancerele:

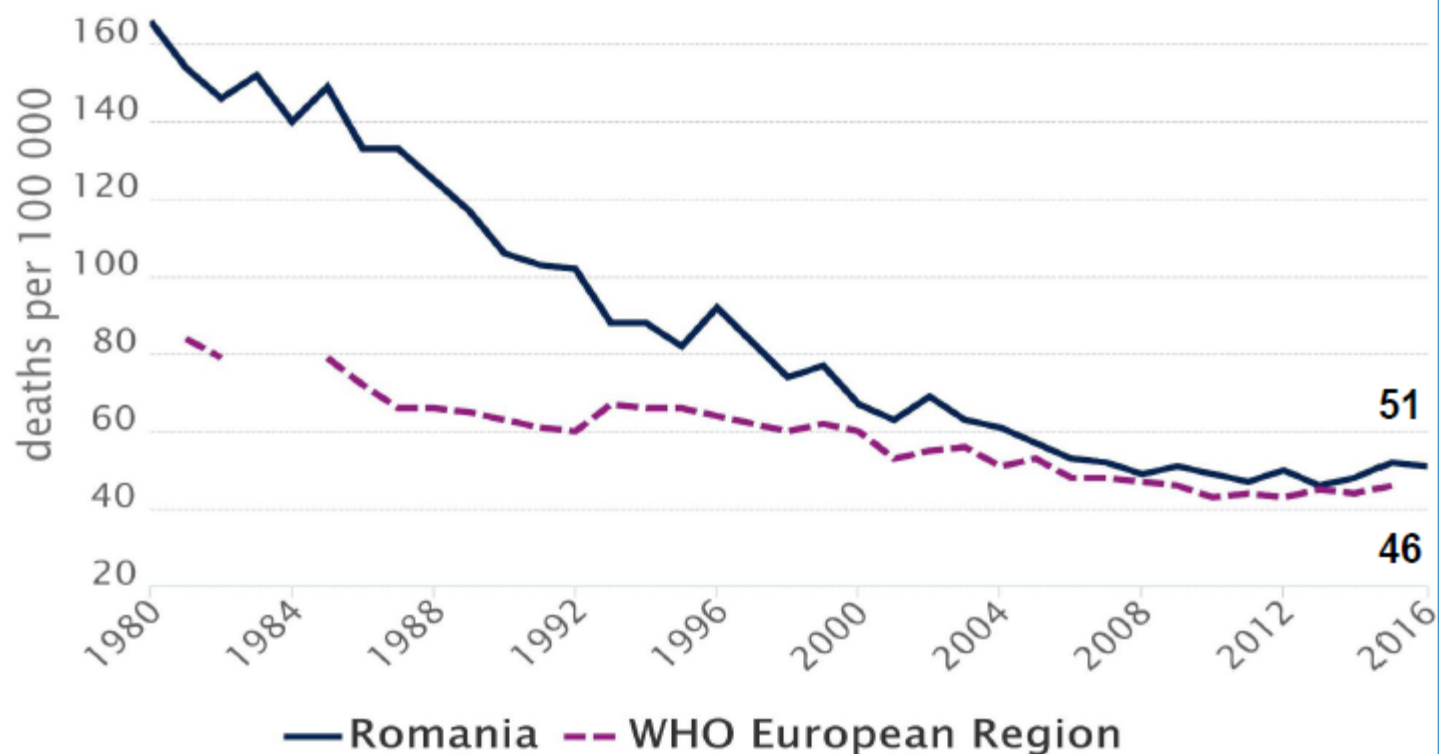
- Pulmonar (1,76 milioane decese)
- Colorectal (862000 decese)
- Gastric (783000 decese)
- Hepatic (782000 decese)
- Mamar (627000 decese)

Sursa: OMS, <https://www.who.int/cancer/PRGlobocanFinal.pdf>

3. Bolile cronice ale aparatului respirator

- A treia cauză de deces în **România**,
- Între țările europene, **România** ocupa locul 9 la mortalitatea din această cauză.
- Cele mai mari rate standardizate de deces prin boli respiratorii s-au înregistrat în Danemarca, Ungaria, Marea Britanie, Irlanda, Olanda, Belgia, Croația, Cehia (date statistice între 2012-2014).
- În structura bolilor aparatului respirator se constată scăderea ponderii deceselor prin boli respiratorii acute și creșterea deceselor prin boli respiratorii cronice.
- În România, cele mai importante cauze de morbiditate și mortalitate prin boli respiratorii cronice sunt considerate **BPOC** și **Astmul bronsic**.

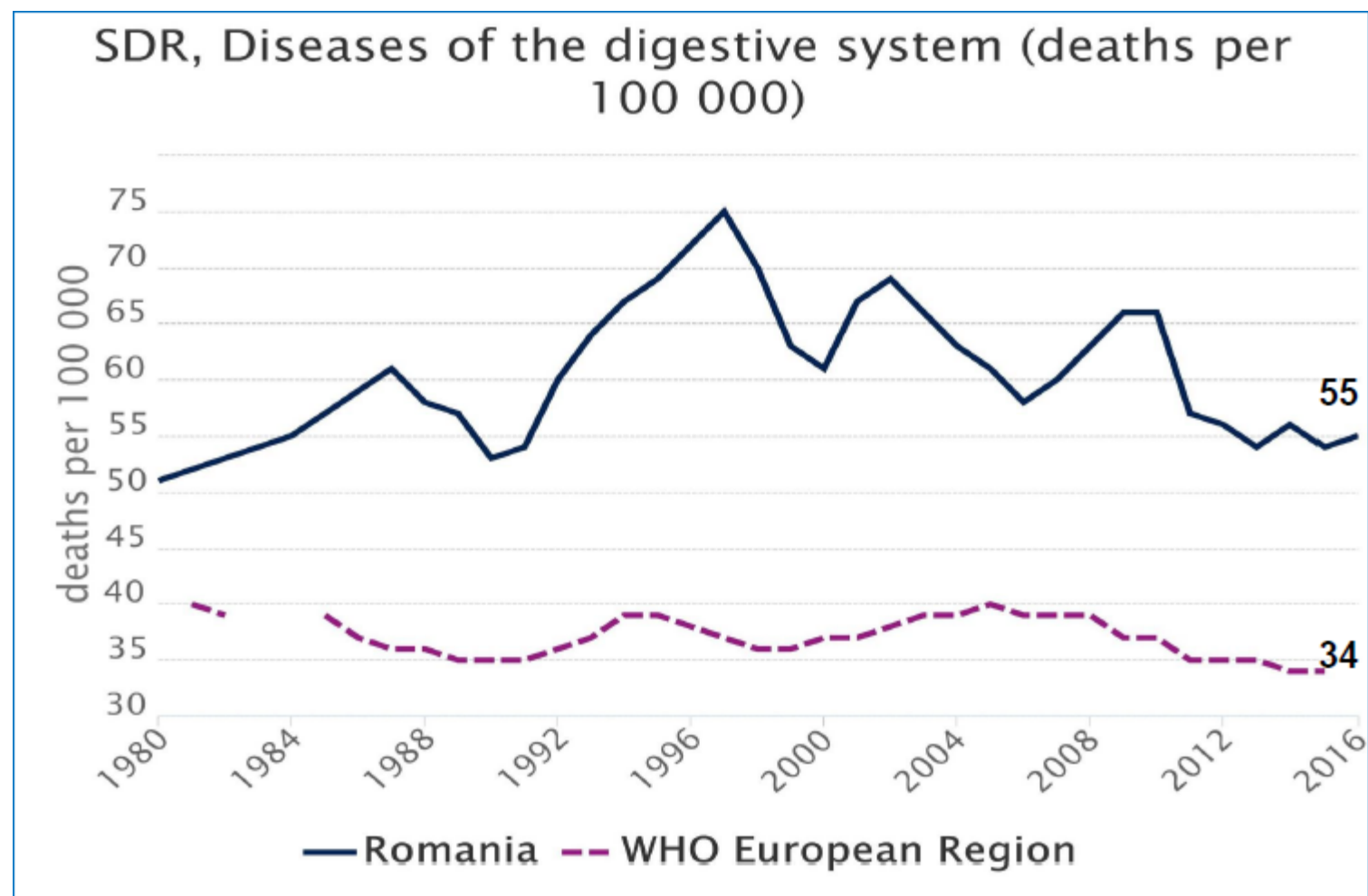
SDR, Diseases of the respiratory system (deaths per 100 000)

4. Bolile aparatului digestiv

România

- **Locul 1 la mortalitatea prin boli digestive în Uniunea Europeană**, cu o rată standardizată de mortalitate dublă față de media europeană.
- Locul 3 la morbiditatea spitalizată prin boli digestive.
- Reprezintă a patra cauză de deces, determinând circa 6% din totalul deceselor

Sursa: Health for all, 2018

5. Boli de metabolism și nutriție

Diabetul zaharat devine o problemă de sănătate publică din ce în ce mai importantă la nivel mondial, prin:

- ▶ costurile directe și indirecte pe care le determină,
- ▶ prevalența și complicațiile asociate,
- ▶ cauză majoră de mortalitate prematură, de accidente vasculare cerebrale, boli cardiace, suferințe vasculare periferice, malformații congenitale, de incapacitate pe termen lung și de scădere a calității vieții

Modelul morbidității

- În țările dezvoltate, marea majoritate a diabeticilor sunt peste vârsta de pensionare,
- În țările în curs de dezvoltare diabetul afectează persoane de vârstă medie (35-64 de ani).
- ▶ Mortalitatea prin diabet (2016) însumează 1.5 milioane decese atribuite direct diabetului și circa 3,7 milioane decese/an, atribuite complicațiilor acestuia (sursa WHO Diabetes Infographic 2016)

MESAJE CHEIE

- 1 din 11 adulți are diabet (425 milioane)

•

- 1 din 2 adulți cu diabet nu e diagnosticat (212 milioane)

- 12% din cheltuielile globale pentru sănătate sunt pentru diabet (727 miliarde\$)

- 1 din 6 nașteri este afectată de hiperglicemia în sarcină

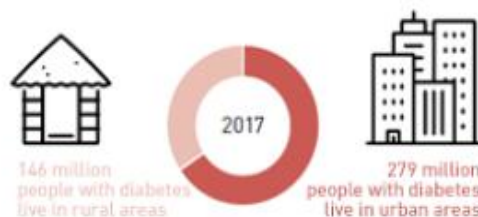
- Trei pătrimi din persoanele cu diabet trăiesc în țări slab și mediu dezvoltate

- **Mai mult de 1 milion copii și adolescenți** au diabet tip 1

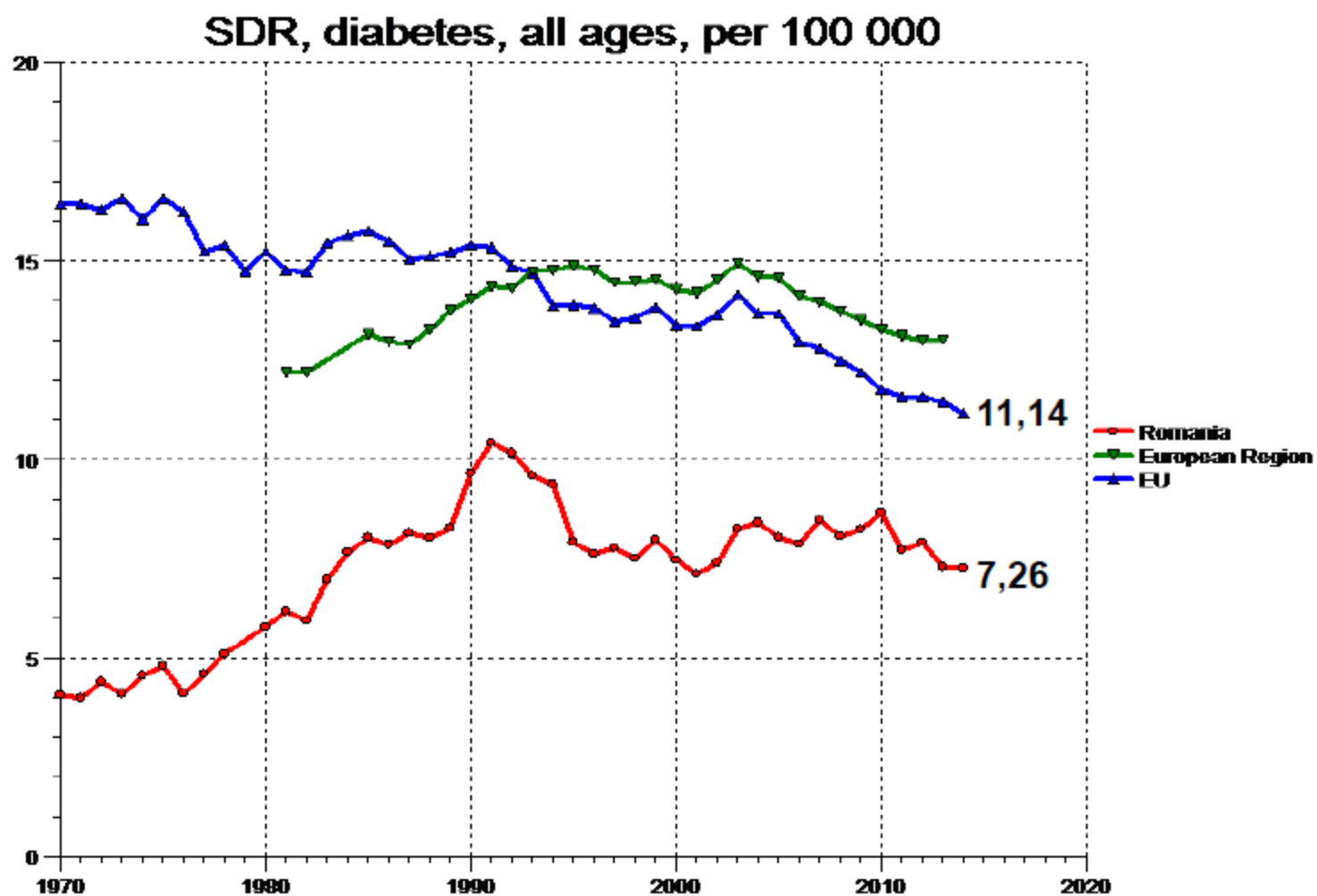

- **Două-treimi** din persoanele cu diabet trăiesc în zone urbane (279 milioane)

- **Două-treimi** din persoanele cu diabet sunt la vârsta activă de muncă (327 milioane)

Sursa: Health for all, 2016

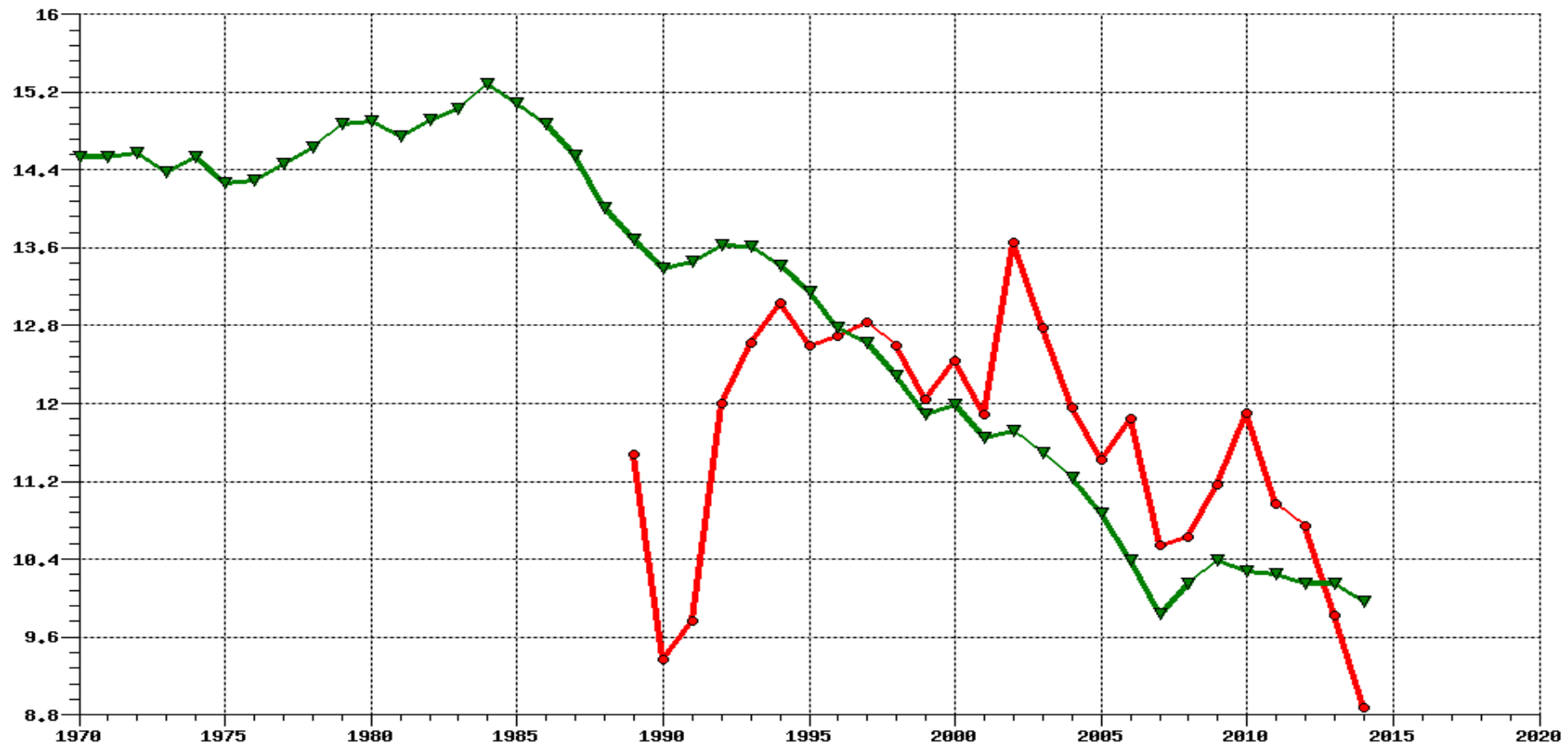
6. Bolile psihice

- Problemă actuală de sănătate publică, prin incidența și prevalența în continuă expansiune.

CONSECINȚE:

- o evoluție îndelungată, o mare putere invalidantă
- afectează atât individul, cât și familia și comunitatea
- recuperarea necesită eforturi considerabile și timp îndelungat
- **povară nedefinită** - scăderea productivității, suicid, incapacitate de muncă pe termen variabil, implicarea în îngrijirea persoanei bolnave a altor membri ai familiei, costul susținerii sociale a acestor persoane, costurile suportate de familii, dezvoltarea cognitivă precară a copiilor proveniți din părinți cu astfel de afecțiuni, etc.
- **povară ascunsă** - marginalizare, stigmatizare, încălcarea drepturilor omului
- Mortalitatea prin boli psihice - greu de evaluat.
- peste 870.000 de persoane se sinucid anual, în condițiile în care unele studii arată faptul că numai 15-20% din totalul cazurilor de suicid au o cauză absolut patologică, restul având la bază conflicte psihologice sau sociale.

SDR, suicide and self-inflicted injury, all ages, per 100 000

Sursa: O.M.S, HFA -DB, 2018